

aal agendum;
j?

M. Grosheide
ats aan wat
hij opmerkt

om tot een
ing. We zou-
ver van alle
ook plantse-
del eens kun-
sis, en dan
ciale synode,

na te gaan,
besluit van
leer betref-
en. Het lijkt
provinciale
doen, dan
telemat niet
situaties en
r door haar
verleggen.

de balstar-
rken te ge-

en de wijze
wil regelen.
Synode van
er getal der-
dar ik ben
dochtig, doch
heeft over

gevaarlijken
in de hand
eg dan ook
de afvaardi-
een tamelijk
velijke zaken

het gevolg
oshende zeg-
t ieder afge-
aken, doch
dier rappor-
te toonen
den opgeno-
gevaarlijken
voortdurende
porteurs om
nuttiger,
n tegen bli-
a, maar dat
kan krijgen,
het verhan-

en werken.
de verga-
a. Een col-
ding.
n zin bij-

e. De J. G.

te komen,
is niet ge-
mt ook de
dt gezocht,
r wanneer
en Koning,
in Christus,
vil, laat de
te meer
en,
ring, maar
ieder schul-

vergadering
worden, en
t niemand
behoort op
n persoon-
dig zijn,
en daar-
ENDE DE
pende aan
onde onder
de opbou-
hum God
us zelfden

ngste boek.
over het
ook hier
iden (vrij-
ning):

Dat over
Ma het mij
he redenen
zat, nu ik
t Al erken
ons is een
n tweeflei-
taal is den
n, hoe de
ni" ze be-
et is zeer
n te schrij-
lit boek...
akken over
n hebben
t Duitsch-
moelijkst

over het eigen volk te schrijven. Licht gevend over de geestelijke controversen in oorlogstijd is in dit hoofdstuk een zin als deze: „Dat de Duitschers naar macht streefden en voor hun leven strekten, verstonden de Angelsaksen wel: niet echter, dat zij dit in hun oogen vanzelfsprekende nog noodig vonden metafysisch te fundeeren, dat kon, zoo meenden zij, alleen een slecht geweten beteekenen" (blz. 125). Eijn en gevoel is het hoofdstuk over de intieme fragiek van Zwitserland. Maar het best geslaagd lijken mij toch de hoofdstukken over Engeland en Frankrijk. De teekening van den Engelschen geest, het niet denkende instinctieve, en van den Franschen, het ten uiterste logische maar op den basis van het vanzelfsprekend geachte, duikt mij meesterlijk. Nog één leerzame zin over den Rus „onmiddellijk streven van het dier tot God onder oversprings van de phase: mensch" (blz. 108). Een ongewoon boeiend en, kritisch gelezen, ook ongemeen leerzaam werk.

Dit laatste zinnetje over den Rus is een groei- sel uit den bodem van heel een wereldbeschouwing.

De preek aan één stuk?

Ter kennismaking geef ik door wat prof. Eerd- maus zegt in „De Hervorming" (vrijzinnig):

De heer W. J. Tjil vroeg: wat is toch de reden, dat tegenwoordig zoo vele sprekers een preek houden, zonder deze door een tusschenzang te doen onder- breken?

Wat mij betreft is de reden, dat de preek niet het eenige moet zijn waardoor de godsdienst-oefening moet worden gevormd. Van de drie deelen: gebed, gezang en preek neemt de preek de alles overheerschende plaats in. Dit kan aan de godsdienst-oefening het ka- rakter ontnemen van een samenkomen op gemeen- schappelijke bodem. Het behoort dit niet te doen. Doch als het sterk persoonlijk karakter, dat een preek nu eenmaal heeft, geen weerklank vindt bij den hoor- der, is de geheele dienst voor hem een teleurstelling. Daarom is het goed, dat er naast het persoonlijk getuigenis van de preek nog op andere wijze wor- den worden gehoord, die de blijvende waarheden van het Christendom in de godsdienst-oefening doen klin- ken. Lezen van stukken uit den Bijbel schijnt mij daartoe meest geschikt. Ik hoorde echter ook wel voorlezing van stukken uit andere schrijvers en ook wel een combinatie van beide.

Daar de godsdienst-oefening niet veel langer dan een uur mag duren, brengt dit met zich, dat de preek niet wordt gesplitst. Daarbij komt nog, dat de onder- wetseche preektrant, tekst-nlleg en verdeeling der stof in scherp gescheiden deelen, reeds lang ongebruikelijk is onder ons. Niet bij iedere stof is een indeeling op een geschikt punt aan te brengen.

Ik voeg hieraan nog toe, dat de preeken in Amerika, Engeland, Frankrijk, Duitschland, Zwitserland, enz. redevoeringen zijn, die aan één stuk worden uitge- sproken. Maar... daar zijn zij korter dan hier.

Over prof. Cramer en de ethischen.

Hs. D. Drijver zegt in „De Hervorming":

De heminnelijke Utrechtsehe hoogleraar Prof. J. A. Cramer, nu niet bepaald de gehoorzaamste zoon der orthodoxie, heeft in de bekende serie „Practisch Christendom", een boekje geschreven over: De Heilige Schrift, het Woord van God.

Het is een stichtelijke studie, zooals wij er meer kennen: op sommige bladzijden gesteld in den toon van een zeer eenvoudige preek, op andere weten- schappelijk van aard en zelfs voorzien van uitvoe- rige noten in het Latijn.

De bijbel is voor Prof. Cramer de gezaghebbende Schrift. In eene breede ontleiding van het begrip ge- zag, waarop hier niet nader kan worden ingegaan, zegt hij echter nadrukkelijk van uiterlijk gezag (in wezen: macht) niet te willen weten. Werkelijk gezag berust z.i. op persoonlijke toekenning. Alzo heeft de bijbel slechts gezag voor wie, gegrepen door Gods genadeprediking in Christus, den hoofdinhoud ervan uit een dankbaar hart als heilswaarheid erkent en aanvaardt.

Dit geheel overeenkomstig schrijvers opvatting dat ook het ouderlijk „gezag" feitelijk intreedt wanneer de kinderen, mondig geworden, zich door de liefde hunner ouders waaraan zij zich eerst dan bewust zijn, gehouden weten. (bladz. 27.)

De verzoening wordt den mensch door de Schrift gepredikt.

„Wie die prediking geloovig heeft aangenomen, heeft dat gedaan, omdat hij in die prediking Gods stem heeft gehoord, tot hem persoonlijk gesproken: hij heeft in het Evangelie gehoord het Woord van God en van dat oogenblik noemt hij de Schrift gaarne het Woord van God" (blz. 52.)

De gansche Schrift?

Schrijver denkt er niet aan het voor de waarheid van ieder bijbelwoord op te nemen; wat trouwens zijn pleidooi voor het recht der menschelijke erken- ning waardeloos zou maken. Hij spreekt van de ge- breklijke menschelijke zijde des bijbels, en bedoelt daarmee heel alleen „de natieve voorstellingen op het gebied van aardrijkskunde, geschiedenis en na- tuurwetenschap, maar zelfs ook voorstellingen op godsdiens- tige terrein als bijv. de Godsvoorstelling van het Oude Testament.

Als wij, vrijzinnigen, met Prof. Cramer genotend van de vrijheid, door hem opgeëischt voor het in- zicht en het besef van den modernen Westerschen mensch, nu die voorbeeldenreeks eens uitbreiden en eraan toevoegen: de Nieuw-Testamentische opvat- ting van de lichamelijke opstanding, van de weder- komst van Christus, van de magdelijke geboorte, en van de moraal der wereldverzakking? Dan mag hij ons verwijten, dat wij wat verder dan hij afwaken van Calvijn's eisch, dat geen enkel deel van Gods Woord mag worden verwaarloosd, en dat zonder uitzondering alles wat in de Heilige Schrift staat moet worden omhelsd, maar dan mag hij, endan mag de ethische orthodoxie in het algemeen, geen principieele scheidingslijn trek-

ken tusschen haar en de vrijzinnigheid, welke laatste in den bijbel ook herkent en erkent het Woord van God, naast vele andere woorden. ?)

Dat is ook uit gereformeerden hoek gezegd!

Dr. W. A. v. Es over het boek van prof. Visscher.

Dr. v. Es citeert wat ook hier is overgenomen van dr. Kaajan en vervolgt in „Leeuw. Kh":

Wij gaan hiermede wel accoord.

Ons grootste bezwaar gaat echter tegen de methode van Prof. V., om de verklaring van zulke Schriftge- gevens niet in de Schrift zelf, maar in een ver- meende, en dit vrijheidensche gedachten-wereld van den schrijver te zoeken.

2) Spatieering van mij K. S.

K. S.

„WOORD EN GEEST" EN DE GEWAANDE CONSISTORIE.

Dr. J. G. Geelkerken heeft blijkbaar nog niet ge- noeg van het reclamemateriaal, dat men kan ty- peeren met de woorden: het kamer-tje, het briefje. Er komt nu ook al een consistorie-tje bij. Deze volksleider, die publieke kerkstichtende redenen opvult met verhalen over wat een man 's avonds zocal tegen zijn vrouw gezegd heeft, heeft zijn leerlingen.

Deze week schrijft een zekere heer E. F. H. WOLF uit Eindhoven een aandoenlijk verhaal over mij in „Woord en Geest".

Deze heer herinnert zich „als de dag van gister" het geval.

Hij zegt, dat ik ergens een lezing hield en dat ik na afloop in de consistorie beland ben.

Maar na die lezing ben ik geen secunde geweest in een consistorie.

Voorts: deze heer zegt: ER WAS OP DAT OOGENBLIK NOG NIETS ALS EEN ASSER SY- NODE. Kom aan. Het was: 5 Maart 1926. En de synode werd gehouden van 26 Januari tot 17 Maart 1926.

Deze heer nu met de zuiver werkende herin- nering klaagt, dat in die consistorie (waar ik nooit geweest ben) op dien avond van de lezing (welke voor het gemak maar minstens een tijdperk achter- uitgezet is) door „eenige broeders" vragen gesteld zijn. Die vragen liepen dan over de toekomst van dr. Geelkerken.

Wel ja; er is zooveel gevraagd, dat ik nog tegelijk met de bezoekers op straat stond. En wat die „enkele broeders" betreft: er waren 3 comité- leden. Onder hen was de heer Wolf niet. De heer C. A. v. d. Bruggen, v. Nijpenstraat 10, Nijmegen, één van de leden van het comité, verzekert mij, den heer Wolf niet te kennen; deze was geen comité-lid, is ook niet in de „consistorie" geweest en evenmin in de zaal, waar ik dan wel geweest ben; want er is niemand geweest dan de officiële 3 personen. En die hebben den naam van dr. Geelkerken niet genoemd. Inderdaad: als de dag van gister.

En nu het slot: ik zou gezegd hebben: Dr. Geel- kerken zal gelukkig niet lang meer in onze Gere- formeerde kerken kunnen worden gehandhaafd". Het staat tusschen aanhalings/eekens in het goede blad van dr. Geelkerken, en is dus een citaat van den man met de scherpe herinnering. Ik ver- klaar hier, dat het verhaalje van a tot z onzin is. En de heer v. d. Bruggen verklaart het ook. Dat in de Geref. kerken geen plaats is voor de opvattingen van dr. Geelkerken, dat vind ik heusch gelukkig; maar moet men dat nog in ingezonden stukjes laten drukken? Ieder voelt, daar zit de kneep niet. Het zit in iets anders. En wat die heer vertelt, dat komt:... ja, ik weet niet, waar hij zijn consistorie en de rest vandaan haalt, maar het gezegde is al genoeg, om de vraag te wettigen, of dr. Geelkerken nu eens nooit ernstig zal worden in het debat.

En — al zou het geval nu eens waar zijn, wat schiet men er mee op? Zou dr. Geelkerken soms willen, dat ik alles liet drukken, wat er zoo al van hem verteld wordt? En heeft deze man nu heusch geen menschen in de omgeving, die hem eens flink de waarheid zeggen over deze gewich- tigheden? Eens opletten, of hij nu fatsoenlijk terug- neemt.

K. SCHILDER.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Nykeek (Vac. H. Ph. Ingwersen); S. v. Dijken te Nieuwerloord en „G. Staat te Culenborg.
Rotterdam-Delfshaven (Vac. P. Nomes); H. Hummelen te Zol- phen en H. A. Munnik Jr. te Zwolle en voor de 4e pred. pl.: H. Knop te Gouda en K. Schilder te Oegstgeest.
Warfhum: J. Attens te Stadskanaal (Pekelderweg) en A. H. Pierson te Sleen.

Heroepen te:

Oud-Vooremeer: D. Ligter te Nieuwerloord a.d. Rijn.
Putten (G.): G. de Jager te Doornspijk.
Rotterdam (Delfshaven) (Vac. P. Nomes): H. A. Munnik Jr. te Zwolle en voor de 4e pred. pl.: H. Knop te Gouda.
Sellingen: G. Lugtheid, cand. te Oldebroek.

Aangenomen naar:

Kruiningen: J. Koolstra, cand. te Amsterdam.
Waasenaar: J. C. Rullmann te Utrecht.

Bedankt voor:

Baanbrugge: Beekbergen, Mommekendam, Pijnacker-Nootdorp, Stedendam en Vronwepolder-Gapingen: J. Koolstra, cand. te Amsterdam.
Hilversum (2e pred. pl.): S. Neerken te Urum.
Kooz-Zaandijk: A. G. Wolf te 's-Graveland.
Malkum: J. H. Kromme te Rotterdam.
Surinamerveen: P. Prins te Dordrecht (Obl.).

Intrede te:

Hiljaard: Th. Boersma, cand. Tekst Jac. 1: 21le.

Overleden:

H. v. Schelven, Em. pred. te Amsterdam, 80 jaar.

Beroepingswerk:

Te Rotterdam-Delfshaven heeft de Kerkeraad der Geref. Kerk, die met het beroepingswerk in de vacature van Dr. P. Nomes al bezig was, besloten tevens over te gaan tot uitvoering van een vroeger genomen besluit betreffende de vestiging van een vierde predikantsplaats.

Candidaten tot den H. Dienst:

De heer C. Elgersma, cand. aan de Theol. School te Kampen, wonende te Lichtaard bij Roossum, is na praeparat- toir examen door de Classis Hallum beroepbaar verklaard bij de Geref. Kerk.

De heer Elgersma, zal na 1 April a.s. gaarne een even- meel heriep bij een der Geref. Kerken in overweging nemen.

De Particuliere Synode der Geref. Kerken van Zuid-Holland ten Noorden zal Dinsdag 19 Juni a.s. in de Nieuwe Zander- kerk te Den Haag worden gehouden. Beroepende Kerk is die van Den Haag-West.

Kerkinstellingswerk:

Te Woffhozen zal de Geref. Kerk aldaar zelfstandig ge- institueerd worden op Vrijdag 23 Maart a.s. door de be- vestiging van gekozen ambtsdragers.

De eenheid in de Geref. Kerken:

In de te Groningen gehouden verandering van de Vereeniging: ter herstel der eenheid van de Geref. Kerken, is besloten tot opheffing dezer vereeniging. Zulks op grond van het feit, dat ongewenschte reactie kon kunnen leiden tot een scheuring in de Geref. Kerk ter plaatse, wat de Vereeniging in strijd achtte met het in haar statuten vastgestelde doel: „het herstel der eenheid van de Geref. Kerken".

„GEREF." KERKEN IN HERSTELD VERBAND"

Aangenomen naar:

Amersfoort: J. v. d. Woude, cand. te Amsterdam.

Intrede te:

Den Haag: H. Hasper, Tekst Matth. 18: 19—20 en Hebr. 10: 20.

CHR. GEREFORMEERDE KERK

Tweetal te:

Haarn: P. de Groot te Rotterdam en Joh. Janssen te Leiden.
Dordrecht: Joh. Janssen te Leiden en H. Visser te Leerdam.
's-Gravenzande: A. M. Berkhoff te Amsterdam en G. Salomons te Amersfoort.

Beroepen te:

Dokkum: E. Oosthoek te Soest.

Bedankt voor:

Smek: K. G. v. Synoden te Kampen.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Tweetal te:

Leiden: J. Overduin te Werkendam en J. Vreugdenhil te Brunnisse.

Beroepen te:

Aankerkker: M. Hofman te Krabbendijke.

Aangenomen naar:

Zeist: J. H. v. Oort te Opleusden.

NEDEBLANDSCHE HERVORMDE Kerk.

Drielal te:

Rotterdam-Charlois (Vac. wijen H. E. Boersink: J. G. L. Brouwer te De Moern, C. M. Luteijn te Apeldoorn en J. C. H. Romijn te Workum.

Beroepen te:

Almkerk: A. M. W. Odé te Hoogeveen.
Beesd en Hillegersberg: J. G. L. Brouwer te De Moern.
Bussum (2e pred. pl.): Dr. W. Ladder te Doorn.
Dorkwerd (toez.) en Wierum: H. Bruins Rijn te Nieuw- Boien.

Gransbergen: Joh. v. Dorssen te Schaarli.
Kage (toez.): J. C. Fontein te Hruwenen.
Krimpen a.d. Dassel: Dr. D. Jacobs te Hoogmade.
Lage Vuursche: R. Steenbeek te Wapenveld.
Middelburg (Vac. wijen H. Jonker: P. J. F. van Voort vader te Lochem.
Oostzaan: D. v. d. Most v. Spijk te Gennep.
Opleusden: D. Th. Keek te Heteren.
Oppeindoo (toez.): F. J. Osewaarde te Grijpkorke (Z.).
Rotterdam-Charlois: J. H. Romijn te Workum.
Rijnzalerwoud (toez.) en Kootwijk: A. G. Oosterhuis te Emsl.
Stevrnewoord: J. Derksen te Meeldhuizen.

Aangenomen naar:

Daarle: J. L. de Mol Moncourt te Hellow.
Leiden: D. Kullman te Borne.
Nunspeet: W. G. G. Boerekamp te Huperkerk.
Pneest: J. J. v. d. Berg te Eethen (N. Br.).
Urk: A. Blink Kramer te Esmorn.

Bedankt voor:

Garderen: J. v. Amstel te Putten (G.).
Maasland (2e pred. pl.): F. G. H. Nijdal te Voorhout.
Stedum: J. P. Buijskoot te Daaenmonde.

Intrede te:

Gendern: Da Mr. E. D. G. v. d. Horst, Tekst 1 Cor. 1: 23 en 24.
Ter Aar: C. Vlasblom, Tekst Col. 1: 28.
Rijnswagooit: Dr. J. Ch. Kromsigt, Tekst 1 Petr. 1: 13—25.
Schierpenzeel (G.): E. Warmolt, Tekst 1 Cor. 1: 23 en 24.
Sittard: Th. C. Vrienen, Tekst Gal. 4: 7.

Afscheid van:

Hoogeveen: H. H. v. Amelde, Tekst Lucas 22: 41a.
Ridderkerk: D. J. v. d. Graaf, Tekst Matth. 11: 16—19.
Nigtevecht: J. F. Lijzen, Tekst Hand. 20: 32.
Urk: W. Okken, Tekst 1 Petr. 5: 10 en 11.

Overleden:

A. v. Veen, Em. pred. te Hillegom, 70 jaar.